

Van Burgerkracht naar Burgermacht

Goed en slecht nieuws: Burgers & Politiek toe aan machtsvraag

Lezing WijkBV bijeenkomst van LSA Bewoners d.d. 1 november 2019
te Zwolle

Dr. Steven P.M de Waal

@stevendewaal

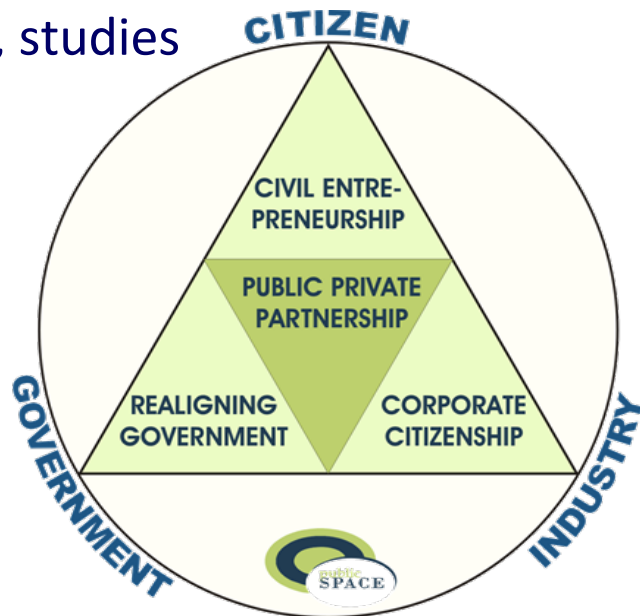
www.publicspace.nl

DenkNetwerk met Missie: *“Creating Winning Strategies for the Common Good”*

SPACE: Centre on Strategies for Public And Civil Entrepreneurs

Hoofdthema: bevorderen actief burgerschap en (maatschappelijk) ondernemerschap

Middelen: actieve website, social media, debatbijdragen, lezingen, congressen, boeken/publicaties, eigen research, eigen debatten, studies

Opgericht 2001. Zelfstandige stichting sinds 2004

Onafhankelijk:

geen externe financiers of opdrachtgevers; geen compromis

Missiegedreven:

geen schijn-rationele pretentie

Non-Profit:

niet winst- of subsidiegericht

DenkNetwerk:

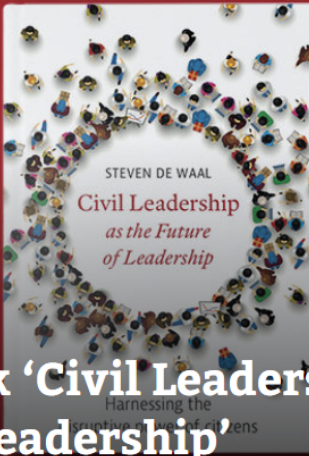
per casus/issue op zoek naar beste personen qua positie, expertise en attitude

Actieve website (www.publicspace.nl) met agenda, blogs, Twitter en open toegang tot intellectueel archief (vanaf 2004)

Thema's ▾ Agenda Publicaties Over Steven de Waal Over PSF

Public Space Foundation is een onafhankelijk denknetwerk ter bevordering van actief burgerschap en maatschappelijk ondernemerschap. Steven de Waal is de oprichter en drijvende kracht achter dit netwerk.

Publicaties

STEVEN DE WAAL
Civil Leadership
as the Future of Leadership

© 2 februari 2019

Nieuw boek 'Civil Leadership as the Future of Leadership'

Strategische analyse van disruptief burgerschap: beschikbaar via Amazon

Maatschappelijk leiderschap

© 1 februari 2019

Boeklancering in Nederland: disruptie van democratie en politiek dreigt

Disruptief burgerschap

© 28 januari 2019

Commisssie Remkes: Binnenhof kijkt naar binnen

Over Steven de Waal

Dr. Steven P.M. de Waal is keynote speaker, auteur en

Twitter

Met de polder gaat er natuurlijk ook wat onderuit: tijdig en rationeel overleg, binnen en buiten de polder, is essentieel.

'Civil Leadership as the Future of Leadership. Harnessing the disruptive power of citizens' (Amazon.com 2018*)

Nu 3e revolutie van de mensheid door de nieuwe digitale technologie: #DigitalCivilRevolution

De mensheid verandert revolutionair, omdat deze technologie ons belangrijkste evolutionaire voordeel fundamenteel verder verandert: ons samenleven, organiseren en communiceren.

Het leidt tot een veel machtiger burger met mogelijk en hopelijk als uitkomst machtig burgerschap en civil society.

Na de disruptie van markten, zien we nu disruptie van democratie en publieke diensten.

Het boek beoogt daarom tijdig de strategische intelligentie van verantwoordelijk bestuurders te vergroten.

* *tevens managementboek.nl, centraalboekhuis.nl, bol.com en overige reguliere (online) boekhandels*

Hoofdlijn

1. **Waarom neemt burgerinitiatief toe?**
2. **Het daaronder noodzakelijk maatschappelijk ondernemerschap* en maatschappelijk leiderschap****
3. **Hoe ziet tegenwerking eruit (terwijl iedereen er zgn. 'voor' is) & de dominante bestuurlijke cultuur van het 'Polderpaternalisme'*****
4. **De slag naar Burgermacht**

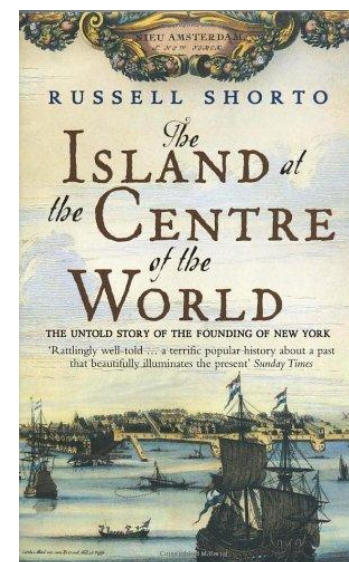
* De Waal e.a. 1994; ** De Waal 2014; *** De Waal 2015

Waarom neemt burgerinitiatief toe?

Grond van Burgerinitiatief

Nederland heeft lange traditie van burgerinitiatief:

- Van polderen en indijken (overgegaan in oudste overheidslaag: **waterschappen**) tot zelf-inrichting van maatschappelijke diensten
- Leidt nu tot uniek internationaal model van privaat non-profit binnen publiek domein (**maatschappelijke ondernemingen***): gezondheidszorg, onderwijs, sociale huisvesting, publieke omroep, pensioenfondsen
- Zit diep in Nederlandse cultuur dat je als burgers voor elkaar zorgt en zelf maatschappelijke diensten inricht: **maatschappelijk ondernemerschap**, nog voor overheid er een probleem, laat staan eigen taak in zag
- Overheidsdenken nu zo diep in cultuur en instituties dat we buitenlanders nodig hebben deze Nederlandse culturele traditie in te zien:

* Origineel concept de Waal 2000

Moderne redenen tot Burgerinitiatief

Al eerder:

- **Richting bestaande publieke diensten:** meer op-maat; meer zelfsturing; meer vraaggericht; meer partnership met wat ikzelf of mijn netwerk kan
- **Richting ontbrekende publieke diensten,** o.a. buurtbeheer, publieke ruimte van en voor het publiek, bevordering gezondheid, eigen culturele uitingen

Mooiste reactie: overheid ziet in dat kritiekpunten voortkomen uit typische van overheidssturing (bureaucratisering, standaardisering, meer aandacht voor efficiency dan effectiviteit) en gaat over tot PARTNERSHIP met het aanvullende burgerinitiatief

Nu ook:

Om dat goede inzicht nu verder af te dwingen: de disruptieve macht van burgers

Disruptieve BurgerKracht als gevolg van onderliggende technologische revolutie

BurgerMacht niet langer alleen in brave politieke retoriek

It is not technology ('stupid'), it's mentality. Sociaal-technologisch: enorm effect op mentaliteit en machtsbronnen ieder individu

Hoofdkenmerken Technologische Revolutie:

- ***Slim*** Enorme, nog groeiende computer-power
- ***Klein en Mobiel*** Dichtbij persoon en persoonlijk, altijd 'at hand'
- ***Niet alleen data, ook beeld*** Real-time en Real-life, Publiek Theater belangrijker
- ***Massabereik, wereldwijd*** Connectie en Community, overal en altijd
- ***ICT Infrastructuur ('Internet')*** Wereldwijd werkend, overal toegang tot platforms en websites

Disruptie dus niet alleen markt, ook staat (nu al politiek) en civil society

**Deze nieuwe technologische
revolutie genereert disruptieve
burgermacht: eigen organisatie,
communicatie, eigen mediakanaal
Vooruit: 2 voorbeeldjes,
‘zwermgedrag’ en ‘battle for the
eyeballs’**

Zwermgedrag

Zwerm stuurt op connectie en richting, heeft geen (vaste) leider, geen structuur, geen (vast) bestuur

Zwermorganisatie en pop-up uiteraard ook in Nederland: #POinActie & #Boerenprotest

Battle for the eyeballs

Waarom zou je dit uitzenden? Sterker: waarom zou je er (nog) naar kijken?

Onze pers heeft nog niet door dat ze moet concurreren met directe kanalen.

Beste voorbeeld:
grootste kanaal NPO
heette tot voor kort:
'Uitzending gemist'

1^e Effect: Disruptie van Democratie

**A. 'Kleine' variant:
Runner-ups winnen verkiezingen**

1^e effect: Disruptie van Democratie

B. 'Grote' variant:

**Publieke arena belangrijker dan en omvat
politieke arena**

**Battle for public authority, runner-ups
toenemend ook van buiten politiek:
'private-for-public'-leaders**

Hoopgevende voorbeelden 'private-for-public'-leiderschap

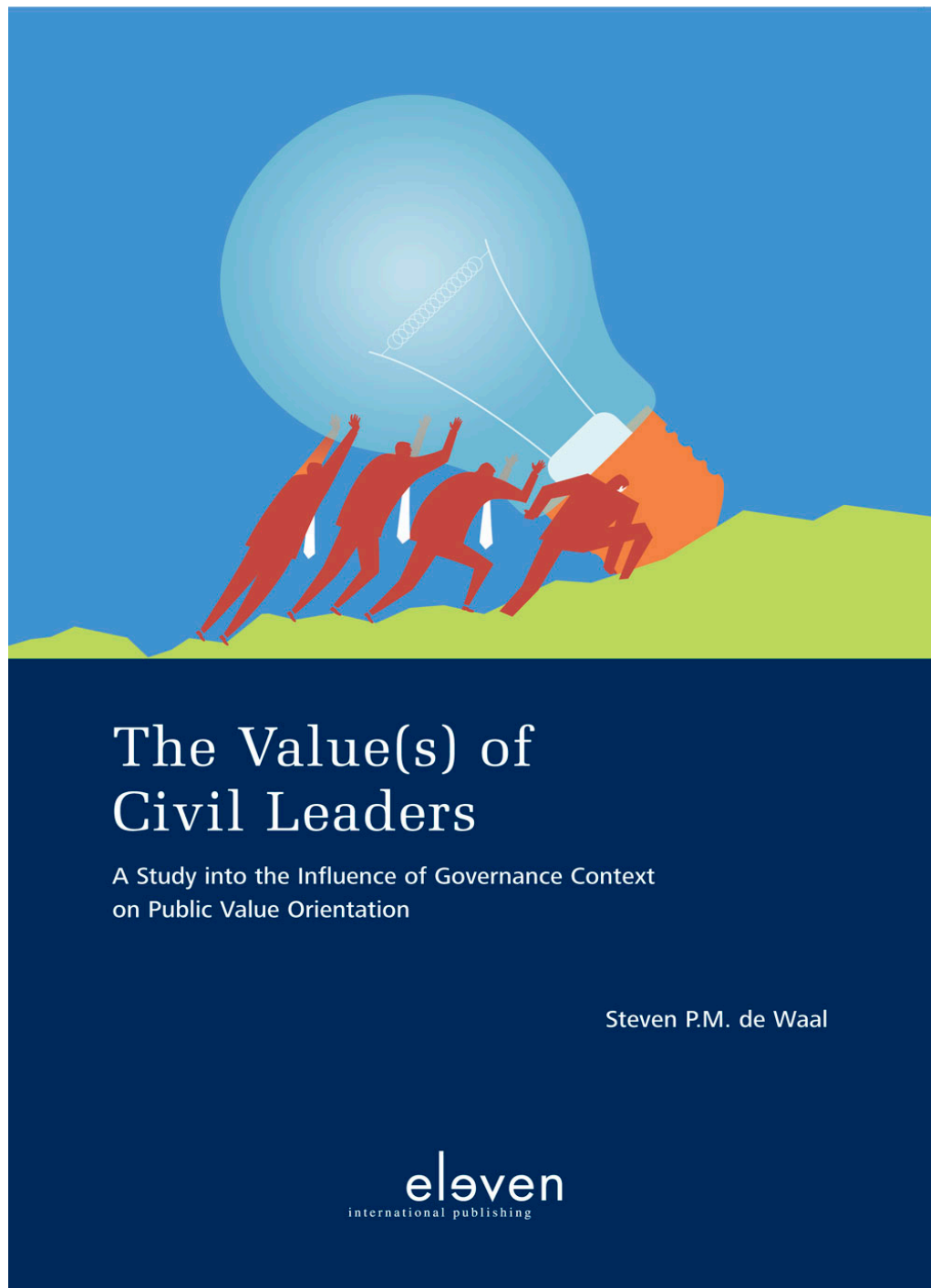
Leoluca Orlando: burgemeester Palermo verwelkomt asielzoekers

Flavia Kleiner: winnaar Zwitsers referendum tegen rechts-extremisten

Marjan Minnesma: via Urgenda rechtszaak het kabinet onder druk rond klimaatdoelstellingen

Greta Thunberg: stem van jeugd inzake klimaat

Proefschrift, oktober 2014

Onderzoek onder 33 maatschappelijk leiders naar hun waardenpatroon

- Hoe waarden en waardenoriëntatie hun leiderschap beïnvloeden
- Hoe besturingsomgevingen (for-profit, non-profit, informal active citizenship) daarop inwerken

Belangrijke begrippen:

- persoonlijke waarden en waardenpatronen van markt/overheid/samenleving
- civil society
- public value
- besturingscontexten
- leiderschap.

Maatschappelijk leiders uit promotieonderzoek vaak in heftige publieke debatten, voorbeelden:

Ds Visser: verslaafdenopvang

Piet Boekhoud: vernieuwing ROC Rotterdam

Echtpaar Sies: oprichting Voedselbanken

Mei Li Vos: oprichting Alternatief Vakbond

Leon Bobbe: Te Huur & Te Koop

Het echtpaar Sies: oprichters Voedselbanken

- Christelijk geïnspireerd
- Gestart in hun woonkamer, zelf in uitkering, later in container in Rotterdamse haven
- Politieke weerstand
- Nu onderdeel Federatie Voedselbanken, wekelijks ca. 45.000 personen ontvangen pakket, waarvan 2500 in Rotterdam

Dominee Visser: recalcitrant geestelijk en maatschappelijk leider

Vond dat kerk moest opkomen voor de zwakken en niet alleen in woord

Had duidelijk politiek profiel, al die tijd ruzie met Leefbaar Rotterdam, soms ook burgemeester

Belangrijke activiteiten:

- dagopvang zwervers en drugsverslaafden in kerk en weekend
- Perron 0
- Behoud kerk op oude plek

Yolanda Eijgenstein: oprichter nieuw soort basisschool

- **Pionier iederwijs basisscholen:** gebaseerd op open curriculum en zelfsturing door kinderen
- **Na veel weerstand, uiteindelijk erkend door inspectie;** maar duurde haar toch allemaal te lang
- **Trigger:** gebrek aan karakter bij veel leiders en zichtbaar basisonderwijs eigen kinderen
- **Onderneemster:** Business Woman of the year (97), Direct Marketeer of the year (96)

De civil leaders in de studie hebben een opvallend eigen waardenpatroon (a breed of their own)

Freedom of Choice (13)	Sustainability/ stability (11)	(Social) Justice (9)	Solidarity (8)	Independence (7)
<i>and</i>	<i>and</i>		<i>and</i>	<i>and</i>
Entrepreneurial spirit (13)	Respect (11)		Self-actualization (8)	Bonding & Bridging (7)

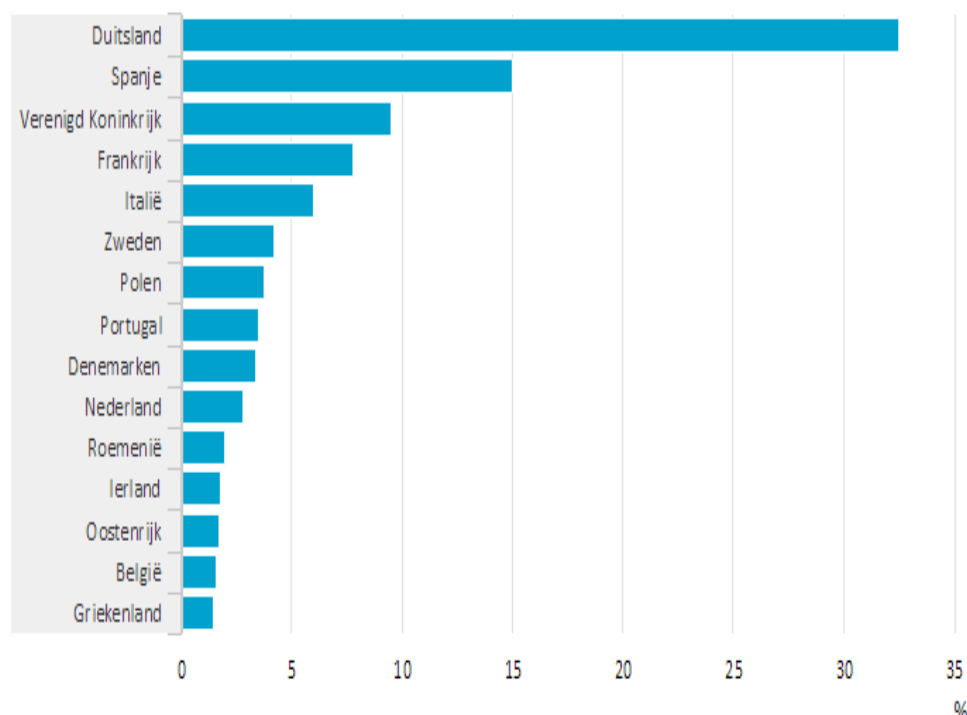
Twee polen in waardenpatroon:

1. Eigenwijs, ondernemend, gepassioneerd in gedrag, door roeien en ruiten soms (het LEIDERSCHAP)
2. Betrokken op samenleving en missie, vanuit waarden verontwaardigd, solidair met maatschappelijke problemen en probleemgroepen (de PASSIE voor PUBLIC VALUE kant)

2^e Effect: Disruptie van Publieke Diensten

Coöperatief inzetten op burgerschap aantoonbaar effectiever dan gepolder: Duitse adoptie van windmolens*

Aandeel in totale EU vermogen windenergie, 2016

* Planbureau Leefomgeving 2014: 'Windenergie': In 2012 geïnstalleerd windvermogen in Duitsland voor 50% in burgerhanden, in Nederland 4 %!

Co-productie veiligheid: leert vooral iets over professionele weerstand

\$100,000 Warrant - Issued For Maria Ayala
AMBER ALERT
 Taken From Palmdale California - IF SEEN CALL - 661- 272-2400

5-month-old Joliet Cedano

Maria Cedano Ayala - 43 - Suspect

Investigators believe that 5-month-old Joliet Cedano may be with her biological mother, Maria Cedano Ayala.

Joliet Cedano is 23 inches tall and weighs 12 pounds, and was last seen wearing a red and white shirt and blue jean overalls.

Ayala was described as 43 years old, about 5 feet 5 and weighing about 150 pounds. Police said she may be driving one of two vehicles: a blue four-door 1995 Mercury Marquis, license plate number 5RSK813; or a black 2000 Chevrolet Silverado pickup truck, license plate number 7D92423.

1995 Mercury Marquis,
California plate number 5RSK813

2000 Chevrolet Silverado
California plate number 7D92423

Palmdale Station 661-272-2400

PLEASE HELP
<http://SomeoneIsMissing.com>

\$100,000 Warrant - Issued For Maria Ayala

AMBER
AL-RT

VERMIST

Anass Aouragh (13)

Jongen. Vermist sinds 06-02-2013 uit Wassenaar. 1m68, kort zwart haar, groen Diesel jack, bruine broek

[Details vermissing](#)

Deel dit alert:
 [f](#)
[t](#)
[h](#)

Heeft U informatie?
 Neem contact op met de politie. Bel: 0800-6070

AMBER
AL-RT

**GEEF ONTVOERDERS
GEEN KANS**

Download de app
amber.nl/zoekmee

Maar nu al veel verder

**Hoe ziet tegenwerking
eruit (terwijl iedereen
er zgn. ‘voor’ is):
Polderpaternalisme**

Polderpaternalisme: oprecht goede bedoelingen, maar: burgers zijn kinderen waar je goed voor moet zorgen en die verder passief moeten luisteren

Effecten op maatschappelijk ondernemers:

- **betutteling ('Zal ik je eens uitleggen hoe het hiermee zit?')**
- **beter weten**
- **nog eens alles overdoen**
- **niet enthousiasmerend of energieverricht (zij hebben alle tijd)**
- **bezwaren en mogelijke problemen zijn belangrijker dan kansen**
- **procedures belangrijker dan maatschappelijk probleem oplossen**

Overall houding: oplossing kan (en mag!) niet van burgers komen

Vaak voorkomende escalerende stappen

- a. Enthousiast nieuw burgerinitiatief melden bij noodzakelijke instanties voor formele steun en financiering
 - b. Op verzoek gedegen plan maken EN op verzoek plan verder detailleren volgens richtlijnen
 - c. Ambtenaren lichten wethouder in. Zelf parallel verdere financiële steun zoeken (o.a. filantropie of publieke instanties)
 - d. Meer vragen en overleg (uitstel manoeuvre)
 - e. Dus: tijd niets horen, nog eens informeren, tegelijk: opstarten politieke lobby
 - f. Escalatie 1: dreigen met publiciteit of zelfs advocaat (inclusief inlichten politiek en steungroep)
 - g. Indien geen reactie of alleen verdere informatie en vrijblijvend overleg
 - h. Escalatie 2: formeel bezwaar met publiciteit
- Al die tijd: via nieuwe technologie op de hoogte houden steungroep en uiteindelijk:
- j. Escalatie 3: publiek zichtbaar protest met publiciteit volgens zwermgedrag

Tot slot: elementen om op te letten in eigen maatschappelijk leiderschap

Waarschuwing: enige bestuurlijke ervaring en skills helpen, alleen goede bedoelingen niet genoeg

WAAROM ZOU JE DIT WILLEN?

Public Value gericht en Public Passion

KERN:

- Juiste houding en doorzettingsvermogen: **Karakter**
- Juiste afweging in concrete omstandigheden: **Praktische wijsheid**
- Je zin kunnen krijgen: **Power**
- & dat kunnen uitleggen: **Retoriek** (neemt toe door de machtsverschuiving naar de publieke arena)

BIJLAGE

nadere informatie over Public Space en Steven de Waal

Public SPACE (zie: www.publicspace.nl/over-public-space en /publicaties)

Ontstaan **ca. 2001** als onafhankelijke denktank vanuit Boer&Croon, strategische consultancy en eindverantwoordelijk interim-managementfirma. Acties o.a. Executive Exchange Network.

Basis: Boek S. de Waal (**2000**): 'Nieuwe strategieën voor het publieke domein': o.a. concept maatschappelijke onderneming

Verzelfstandigd in Stichting met Steven de Waal als bestuurder **begin 2004**, na zijn vertrek als bestuursvoorzitter en vennoot, leden Denktank bleven allen

In **2007** Manifest 'Naar een intelligente en verbonden overheid' met presentatie in Nieuwspoort

Achtergrond Public SPACE (vervolg)

In **2008** '*Strategisch management voor de publieke zaak*' (Boom Bestuurskunde) met presentatie aan Frank Heemskerk (Stas EZ) in Havengebouw Rotterdam

Steeds meer Denknetwerk ipv Denktank

In **2010 en 2011** rapporten over *Jeugd Gezondheidszorg en Decentralisatie Jeugdzorg* (m.m.v. GGD Nederland), presentaties aan Andre Rouvoet (Minister) en aan Dannenberg (VNG) en Van Gastel (DG)

In **2014** '*The Value(s) of Civil Leaders*' (Eleven), promotie S. de Waal bij USBO, Paul 't Hart

In **2015** '*Burgerkracht met Burgermacht*' (Boom Bestuurskunde), presentatie aan Kim Putters (Directeur SCP) in Dudok,, m.m.v. o.a. Staf Depla, Paul Schnabel, Raymond Gradus

Persoonlijke achtergrond

Professie: Strategie Consultant. Overwegend publieke sector, o.a. volkshuisvesting, gezondheidszorg, hoger onderwijs, energie. Ook landelijk niveau: brancheverenigingen en departementen

Studie 1973-1979 Andragologie (RUU), cum laude. Promotie USBO 'The Value(s) of Civil Leaders' (2014)

Begin carrière (1979-1984): Gemeente (welzijnsplanning) en Ministerie van BZK (reorganisatie Rijksdienst)

Vanaf 1985 - 2003: Boer&Croon Strategy and Management Group

1992 - 2003 Vennoot; 1997-2001 Bestuursvoorzitter

2001-2005: lid partijbestuur PvdA, o.a. voorzitter Cie Zorgstelsel

Nu:

Oprichter (ca 2002) en voorzitter Public SPACE Foundation

Actief Burger, o.a. voorzitter nonexecutive boards, accent op turn-around en strategische vernieuwing, o.a. in cultuursector, betaald voetbal, woningcorporaties, publieke omroep

Mei 2015

Debatten, literatuurstudie en discussie
op site

Keynotes o.a.: Paul Schnabel, Staf
Depla en Raymond Gradus

Hoofdlijn:

Aandacht voor burgerschap is positief,
maar nu naïef en vrijblijvend:

- Hoe verandert dit de institutionele
orde?
- Welke burgermacht staat tegenover
grotere inbreng en
verantwoordelijkheid?
- Publieke dienstverlening door
maatschappelijke ondernemingen:
concurrent of partner?

Andere publicaties Public SPACE

2009: Hierin artikel over Nederlands politiek stelsel en leiderschap onder titel: 'Waarom hebben de Amerikanen Obama en wij Balkenende?'

2018: Hierin artikel over Nederlands Publiek Leiderschap, o.a.

- Polderpaternalisme
- disruptief burgerschap
- waarom roep om leiderschap
- gebrek aan retoriek en charisma